

Utvikling og tilknytning hos fosterbarn ved 2-3 års alder

En longitudinell studie av utvikling og tilknytning hos småbarn i fosterhjem

Prosjektdeltakere:

Heidi Jacobsen Prosjektleder, stipendiat, cand.psychol, RBUP

Lars Smith Hovedveileder, forsker I, professor, RBUP, UiO

Tord Ivarsson Biveileder, forsker, dr.med., RBUP

Sammendrag:

Bakgrunn
7.292 barn bodde i ulike former for fosterhjem per 31.12 2006 i Norge. Når barneverntjenesten overtar omsorgen for barn innebærer det en dramatisk endring i barnets liv. Å utvikle trygge og støttende tilknytningsrelasjoner mellom fosterbarn og fosterforeldre har stor betydning for barnets psykiske helse. I tillegg til å ha erfart brudd i sine primære tilknytningsrelasjoner er det sannsynlig at fosterbarn har blitt eksponert for flere risikofaktorer, både psykososiale og biomedisinske. Psykiske problemer og rusavhengighet er vanlige årsaker til at foreldre mister omsorgsretten for sine barn. Mangelfull omsorg før plassering i tillegg til atskillelse og/eller tap av omsorgspersoner gjør fosterbarn spesielt sårbare for utvikling av utrygg, eller mer alvorlig, desorganisert tilknytning. Desorganisert tilknytning predikerer psykopatologi senere i livet og kan ha alvorlige konsekvenser for utvikling av nære relasjoner, empati, selvfølelse, og for psykisk helse. Å forholde seg både til foster- og biologiske foreldre, samtidig som de skal etablere nære relasjoner til sine nye omsorgspersoner, er en utfordrende oppgave for fosterbarn. Studier viser at fosterbarn kan utvikle trygge tilknytningsrelasjoner til sine nye omsorgspersoner. Kvaliteten på tilrettelagt omsorg i fosterhjemmet er derfor svært viktig for fosterbarnets psykiske helse.

Målsetting

Studien er en nasjonal, longitudinell studie av fosterbarns tilknytning til sine fosterforeldre. Hovedmålsettingen er å kartlegge fosterbarnets tilknytningskvalitet til sine fosterforeldre, hvilke faktorer som har sammenheng med barnets tilknytning og endring over tid. Blant annet vil sammenhengen mellom barnets tilknytning og sosioemosjonelle og kognitive utvikling vil bli undersøkt. Ved å inkludere en gruppe lavrisikobarn vil det være mulig å sammenligne fosterbarns tilknytning og utvikling over tid med det som ansees normalt for barn i 2 – 3 års alderen. Målsettingen er å tilføre barnevernet ny kunnskap.

Metode

To grupper barn og omsorgspersoner vil bli rekruttert; 60 fosterbarn (målgruppen) og 40 lavrisikobarn (sammenligningsgruppen). Deltagerne i målgruppen vil bli rekruttert via kommunale barneverninstanser og deltagerne i sammenligningsgruppen via helsestasjoner. Barna og hovedomsorgspersonene (hovedsakelig fostermor/mor) vil bli undersøkt to ganger, ved to og tre års alder. Undersøkelsene omfatter barnets utviklingsstatus, tilknytningskvalitet og foreldre - barn samspill, i tillegg til spørreskjemaer om barnets problematferd og kompetanse, temperament, grad av foreldrestress og depresjon og et intervjuet om fosterforeldres emosjonelle forpliktelse overfor fosterbarnet. Ved to års alder blir hovedomsorgspersonen intervjuet om sin egen tilknytningshistorie og fyller ut en strukturert dagbok. Barneverntjenesten fyller ut et spørreskjema om fosterbarnets omsorgshistorie og omsorgspersonene et spørreskjema om alder, inntekt etc. Fosterforeldrene blir i tillegg spurt om antall fosterbarn som bor i familien, omfang av veiledning og samværsordninger etc. Dataene vil bli analysert ved hjelp av deskriptiv statistikk, korrelasjonsanalyser, variansanalyser og multiple regresjonsanalyser.

Vitenskapelig og klinisk betydning

Studien Småbarns trygghet i nye hjem er den første av sitt slag i Norge. Den vil være et verdifullt bidrag i arbeidet med å sikre fosterbarn en trygg omsorgsbasis og en god psykisk helse. Ny kunnskap vil gi barneverntjenesten og andre faggrupper verdifull informasjon om hva som bør være fokus for oppfølging av fosterbarn og veiledning av fosterforeldre. Studien vil belyse viktige tilknytningsteoretiske og utviklingspsykologiske temaer som for eksempel muligheten for å endre tilknytningsmønster etter ettårs alder. Resultatene vil derfor ha stor betydning i kvalitetssikring av arbeidet med fosterbarn og fosterforeldre.

Finansiering: Prosjektet er støttet av Helse og rehabilitering i samarbeid med Norsk Fosterhjemsforening og Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Framdriftsplan:

Forberedelse: Høst 2008. Datainnsamling: Januar 2009 – desember 2010. Analyse, rapportering skjer parallelt frem til ferdigstilling av doktorgraden januar 2012.

Status per desember 2010:

Rekrutteringen av familiene er sluttført. 59 barn i fosterhjemsgruppen og 42 i sammenligningsgruppen er rekruttert og testet T1 (24 måneder). Per 31. desember 2010 gjenstår det å teste totalt 50 barn ved T2 (36 måneder). Det er god fremdrift i prosjektet.

Abstract:

Summary
In Norway foster care rather than institutional care is given priority when children are taken into custody. Establishing healthy and supportive attachment relationships between young foster children and their foster parents is important for the children's long-term adjustment and mental health. However, this is a challenging task. Foster children represent a special group of high risk children because they often have been abused and neglected. Some of these children may also have neuropsychological deficits due to prenatal exposure to drugs in utero. **Regular visits between the child and the birth parents may disturb the attachment to the foster parents.** In order to investigate the growth and consolidation of attachment the present project is a prospective longitudinal study. The plan is to recruit 60 foster children and their foster parents (study group) and 40 low risk children and their birth parents (comparison group). The participants will be recruited from all parts of Norway. They will be examined at 24 months and again at 36 months. Measures include video-observations of parent-child interaction, and brief separations, developmental assessment, parental interviews and questionnaires. The main research challenge will be to create a collaborative network with the Child Protection Services (CPS) throughout Norway. The main objective is to contribute new knowledge about young foster children's attachment to their primary caregivers, and which factors enhance or disrupt the development of attachment. The results will strengthen the Child Protection Services in implementing attachment-related

supervision to foster parents. In addition the results may contribute to the theoretical question of the stability and change of attachment patterns.

Praktisk informasjon

Tidsperiode:

1. januar 2009 - 21.12. 20012

Prosjekttype:

:: Doktorgradsprosjekt
:: Epidemiologi, risikosituasjoner
og forebygging

Finansiering:

RBUP Øst og Sør

Emneord:

Barnevern
Tilknytning
Utvikling

Relaterte lenker